

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Œcumenica Cathedræ Apostolicæ Avthoritas

Reding, Augustin

[Ort nicht ermittelt], Anno M.DC.LXXXIX.

§. III. Quænam promulgatio legis Ecclesiasticæ sit necessaria ad ejus obligationem, in Regno præsertim Gallicano inducendam?

urn:nbn:de:hbz:466:1-38717

nenses, & Bethicos, & Lusitanos, atque Gallicos, vel eos, qui vicinis tibi collimitant hinc inde Provincijs, hæc, quæ à nobis sunt salubri ordinatione disposita, sub litterarum tuarum prosecutione mittantur, & quamquam statuta Sedis Apostolica, vel Canonum venerabilia definita nulli Sacerdotum Domini ignorare sit liberum: utilitatis tamen & pro antiquitate Sacerdotij sui dilectioni tuæ esse admodum poterit gloriosum, si ea, quæ ad te speciali nomine generaliter scripta sunt, per unanimatis tuæ sollicitudinem in universonum fratrum nostrorum notitiam perferantur, quatenus & quæ à nobis non inconsulte, sed provide sub nimia cautela, & deliberatione sunt & salubriter constituta, intemperate permisceant, & omnibus in posterum excusationibus aditus, qui jam nulli apud nos patere poterit, obstruantur.

CONCLUSIO.

25. DE fide certum est, existere in Summo Pontifice potestatem legislativam erga Universam Ecclesiam.

Explicatur ex illis Christi Domini Matth. 16 ad Petrum prolatis verbis: *Quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum & in cælis.* Hisce namque verbis Christus promiserat Petro potestatem Pontificiam, quam ipsi actualiter contulit, dicendo *Ioannis 21. Pascere oves meas.* Num verò isthæc verba admittere possunt eorundem aliamquam, ne in universas Christiani orbis provincias extendi valeant? Quo sic constituto, ita licebit jam argumentari.

PROBATIO I.

Ex prædictis Christi Domini *Matthæi 16. & Ioannis 21.* exaratis, ac inter se collatis verbis petita.

26. EA namque Domini nostri verba potestatem ad ligandum conferentia, cum sint omnino indefinita, illam vel maxime potestatem inferunt, quæ est maxime necessaria ad gubernandum & pascendum Oves Christi, seu Ecclesiam, eisque concives fideles: eijusmodi autem vel maxime est potestas legislativa. At eo ipso, quod potestas illa sit ordinaria, non erat annexa personæ, sed officio. Hoc autem officium est *Moraliter* unum in successoribus, & hinc dicitur perpetuum, quod nunquam mori potest. Illis ipsis igitur Christi verbis universalem gubernandi Ecclesiam, atque adeo leges ferendi erga fideles potestatem pastoralis Petri officio annexentibus, fuit in omnes ejus successores eo jam tempore *Virtualiter* translata illa auctoritas; ita ut Pontifex Summus illam pastorem dignitatem, ac Universalissimam erga fideles legislativam potestatem ab ipso Christo *immediate* accipiat statim, ac per electionem est legitime designatus Pontifex, ita ut hæc electio nihil Jurisdictionis conferat, sed personam duntaxat Petro succedentem

designet, Christo ex vi illorum verborum transferente in ipsum illam officio Papali esse perpetuam annexam jurisdictionem.

PROBATIO II.

Desumpta ab exemplis, quæ apud Petrum Sirmondum, & alios Auctores Gallos habentur apud præcitatum Auctorem *tract. de libert. Eccles. Gallic. 2. cap. 11. à n. 10.*

Inter hæc continetur exemplum libelli Symmacho Papæ à Cæsario Episcopo Arclatensi oblato, qui sic orditur: *Sicut à persona B. Petri Apostoli Episcopatus summi initium; ita necesse est, ut disciplinis competentibus Sanctitas vestra singulis Ecclesijs, quid observare debeant, evidenter ostendat.* Idem Symmachus Epistolam ad hunc inchoat. *Dilectissimis fratribus universis Episcopis per Gallias consistentibus, Symmachus: Sedis Apostolicæ instituta prædicanda sollicitant, ut de concordia universalis Ecclesiæ, qua toto orbe diffusa est, pervigili curâ tractemus. Que tuæ precipue efficacius adolescit, si ea, quæ à Patribus statuta sunt, atas subsequens reverenter observet.*

Vigilius epistola ad Episcopos Gallicæ anno 545. *Quantum nos, inquit, Divina potentia Apostolorum primi Sedem non pro nostris meritis, sed pro ineffabili suæ misericordiæ pietate habere constituit, tantum nos de universonum Ecclesiæ dispositione, & pace, & statu curam habere continet.*

Cælestinus Papa Episcopis Provinciæ Viennensis, & Narbonensis jurisdictionem suam in universas Ecclesias his verbis exprimit; *Nec filere possumus, cum ad hoc, ut ab istius vocem aliquos, officij nostri provocemur inhibet: in speculis à Deo constituti, ut vigilantia nostra diligentiam comprobantes, & quæ coherenda sunt, reseremus, & quæ observanda sunt, servemus. Circa quamvis longinqua Spirituales cura non deficit; sed se per omnia, quæ nomen Dispendicatur, extendit.*

Denique anno 860. quo tempore Antistes Gallicani pro suis juribus cum Summis Pontificibus frequenter altercabantur, sic tamen alloquebantur Nicolaum primum, *Apostolicis documentis, & Pontificalibus Decretis multipliciter informamur, ut vestri sanctissimi Apostolatus episcopem, Principis Apostolorum fide, & nomine consecratum, quoties S. Ecclesia aliqua novitate pallatur, humiliter adeamus, ibique veri consilij saluberrima instituta sinceriter hauriamus, ubi mitis Magister Christus, & Summum Caput nostrum fundamentum Ecclesiæ posuit.* Apud Sirmondum. tom. 3. pag. 158.

§. III.

Quanam promulgatio legis Ecclesiasticæ sit necessaria ad ejus obligationem, in Regno præsertim Gallicano inducendam.

Libertati ad elidendas novas leges Pontificias inservire potest illa quoque nonnullorum.

lorum Canonistarum sententia, quæ eandem in legibus *Canonis*, ac *Civilibus* promulgandis requirit solemnitatem, ita ut, dum Pontifex saltem aliud expressè non declarat, non obligent, nisi post duorum mensium à die publicationis terminum, debeatque promulgatio fieri in singulis provincijs. In ordine ad huiusmodi proinde promulgationem vacat tempus sufficiens ad legem examinandam; *An scilicet digna sit, quæ acceptetur?* De cuiusmodi proinde examine, in quantum sit licitum, duo hic proferemus argumenta, non ex proprio, sed alieno potius iudicio statuenda.

ARGUMENTUM I.

Vtrum novæ leges Ecclesiæ, priusquàm acceptentur, licitè examinari possint?

32. **A**uthor tract. de libert. Ecclesiæ Gallicanæ lib. 2. cap. 3. hoc quæsitum ita decidit. Quod sanctissimus Pontifex Leo I. in epist. ad Rusticum docet, quædam, quæ nullâ ratione possint convelli, ad fidem, & mores pertinere, ut scilicet quæ à superna veritate, & omnis veritatis fonte Deo Ecclesiæ revelata sunt circa Christianæ Religionis mysteria, vel mores secundum Divinam legem, & rectam rationem instituendos, sicut semper immota, nulliq; mutationi obnoxia. Quod autem subjicit: *Multa esse, quæ aut pro consideratione atatum, aut pro necessitate rerum oporteat temperari, de disciplina est accipiendum.* Cùm enim disciplina legibus is propositus sit scopus, ut fideles faciliùs & efficacius in fide Orthodoxa, & in probis moribus permaneant, & semper charitativa meliora æmulentur, nec eadem ratione debeant, aut possint omnes omni tempore, aut in omni loco in illis officijs contineri; necesse est, ut Ecclesia, quemadmodum alibi diximus, suas leges interdum mutet, mutatis personarum & negotiorum circumstantijs, maximeque semper attendat, quid, quo tempore, quibusque personis utilius futurum sit.

33. Itaque cùm cuipiam Regno, aut Provinciæ proponitur lex, superioris est, & circumspicere diligenter condiciones omnes, à quibus pendet ejus utilitas; nec agrè ferre, si subditi propter aliqua incognita Legislatori, cujus notitia non potest ad singula quæque pertingere, damni plus allaturam legem, quàm utilitatis viderint, reverenter significent, ac remedium petant.

34. Canones Ecclesiæ, qui ad fidem, & mores spectant, infallibili Dei revelantis auctoritate nituntur, ideoque obedientia eis quasi cæca debetur, quanquam nemo clariùs videt, quàm qui Deo assentiendum iudicat, et rerum causas, rationesque minimè penetret: leges autem, quæ in disciplina versantur; hominum, quòd supra diximus, conditionibus, ut fructum optatum referant, aptandæ sunt, nec nisi rationabile obsequium desiderant.

35. Solemne est Ecclesiæ, ut in gubernan-

dis fidelibus, Divinum regimen imitetur, nec solùm attingat à fine usque ad finem fortiter, sed etiam disponat omnia suaviter. Itaque honoris Principibus debiti meminit, illorum jura servat illaesa, ordinem, & dignitatem Episcoporum veneratur, populorum studia, & usus attendit, omniaque ita ponderat, ut consensum, & obedientiam potius obtineat, quàm extorqueat; suadeat, quàm præcipiat; amore alliciat, quàm timore impellat: nec infirmitati solùm parcat, sed interdum etiam malitiæ cedit in ijs, quæ cum Religionis periculo non sunt conjuncta.

36. Verùm lumen illud sancti Spiritûs, quod Summo Pontifici adest, cùm explicandæ sunt fidei mysteria, & tradenda morum præcepta, non perpetuò illi hypocritarum fraudes, aulicorum adulationes; improborum mendacia detegit, non adversus ambitiosorum importunitatem, Magnatum preces, suspecta Officialium consilia, immotos servat. Quid si, quod tamen sine gravi fundamento suspicari nefas est, Summus Pontifex aliquo ulciscendæ injuriæ, congregandarum divitiarum, augendæ familiæ, aliòve pravo affectu impelleretur ad præcipiendum aliquid suæ potestatis limites transcendens, aut justitiæ repugnans? Nec enim altitudo, & sanctitas solij sanctum facit, & à peccato securum. Num, si quid huiusmodi contingeret, ab exequendo mandato non liceret abstinere? Quod autem in mandatis singularibus, etiam in communibus legibus liceret, quam vis longè difficiliùs legibus desit justitia, quàm præceptis particularibus.

37. Possunt igitur, dissimulantibus Summis Pontificibus, expendi novæ leges, antequam recipiantur, ut, si quæ prodierint, quibus non sit necesse, vel etiam expediens parère, suspendatur executio, ac suspensionis causæ significantur, dummodò id cum bona fide, reverentia debita, & intentione sincera fiat.

38. Etenim generatim, ut lex aliqua ad sui observantiam adstringat, duo requiruntur ex parte legislatoris, scilicet intentio, & auctoritas. Duo etiam ex parte subditorum, notitia, & facultas. Itaque si legis Conditor, aut omni careat auctoritate, aut ejus potestas ad materiam legis non se extendat, vel ejus intentio certum tempus, certas personas, loca, vel negotia eximata ab onere; si subditi legem rescire, aut illam exequi non possint, parendi necessitate non tenebuntur. Quocirca examen aliquod requiritur.

39. Primò igitur videndum est, an à legitimo superiore orta sit lex, nec venerando, quod interdum præfert, nomini statim est concedendum. Quot enim in Gratiani Decreto v. g. deprehensi sunt Canones Concilij, Summis Pontificibus, aut alijs auctoribus adscripti, à quibus, constat, non fuisse conditos? Sunt etiam nonnulli, qui ab eorum mente, quorum nominibus insigniuntur, longè ab sunt, ut videre est in libris ad ejus emendationem scriptis. Canones Augusto Apostolorum nomine celebres, non solùm sanctissimorum illorum Ecclesiæ parentum factos non sunt,

sunt, sed etiam nonnulla tradunt Ecclesie doctrinae, ac usui adversa. Nunquid ergo sine ulla discussione fuerant excipiendi, aut agnitâ suppositione, sine discrimine in usum inducendi?

40. *Secundò* dum legis Author certus est, & constans legislatoris autoritas, potest ejus dubia esse intentio, vel etiam liquere, quòd lex omnia loca, omnes personas, omnia tempora non comprehendat: sic v. g. præceptum de consecrando pane Azymo ad solam Ecclesiam Latinam, non autem ad Græcam pertinet. Sic præceptum Apostolicum de abstinentia à suffocato, & sanguine, ad tempus duntaxat erat positum, &, ut censet Baronius, pro quorundam tantum locorum Christianis, ad quos epistolam direxerat Apostoli.

41. *Tertiò* in Ecclesiastica Hierarchia, sicut & in Cælesti illuminantur & perficiuntur à superioribus medijs, & à medijs infimi. Quamobrem Decreta Ecclesiastica primùm quidem Episcopis, ab illis deinde inferioribus Sacerdotibus, & à Sacerdotibus plebi sunt intimanda; adeò ut si aliâ viâ perferantur, in suspicionem meritò veniant, ne satis sit, ut fidelibus quoquo modo innotescant, nisi consueto more promulgentur, si nempe potuerit solitus ordo commodè servari.

42. *Quartò* cum Ecclesie, sicut & Christi ejus sponsi jugum suave sit, & onus leve, Christusque ipse illos reprehenderit, qui hominum humeris onera importabilia imponunt, quando lex impossibilis est, aut incommodum aliquod maximum secum trahit, præsertim à superiori ignoratum, non videtur fieri ei injuria, si non statim caput jugo supponatur. Usus antiquis moribus, præsertim non perverfis, contrarij vix inducuntur sine scandalo, cujus causâ vitandi Summi Pontifices præcepta sua, aliunde justa, suspendi velle censentur. *Consultius duximus*, inquit Cælestinus III. cap. *Quòd dilectio*. de consanguinit. & affinit. *observatæ consuetudini deferre, quam aliud in dissensionem, & scandalum populi statuere, adhibita quâdam novitate.*

43. Eandem Summis Pontificibus mentem tribuere convenit, quotiescunque injustum aliquid in lege, aut præcepto continetur. Alexander III. cap. *Si quando de Rescript.* eam his verbis prodit; *Patienter sustinebimus, si non feceris, quod nobis fuerit pravâ insinuatione suggestum.* Eam etiam indicat cap. *Cum teneamus. de præbend.*

ARGUMENTUM II.

An leges justæ, etiam si non fuerint acceptatæ, inducant obligationem?

44. *Præcitatæ* Author seq. cap. 4. præsupponens hanc difficultatem non tam juris esse, quam *Facti*. disserit in hoc modum. Qui leges, inquam, ante acceptationem vim non habere, contendunt, illis præcipuè ad id credendum rationibus inducuntur. *Primò*, quòd leges cum ea intentione dantur à Principe,

ut eas velit non obligare, nisi accedente subditorum consensu; quòd si de facto verum sit, id est, si superior consensum subditorum tanquam conditionem requirat, sine qua legem robore careret velit, nemini dubium est, quin isti liberi sint ab ejus observantia debito. Utrùm autem ea sit superioris intentio, nec ne, prudentis est determinare, aut potius superioris ipsius expressius significare, ne infirmis laqueus prætextatur.

Secundò, cum superiores à populi consensu, & voluntate suam obtinuerunt auctoritatem, non censetur populus eam potestatem in superiores contulisse, ut inconsulto sibi possent leges præfigere, & se invitum ad earum executionem adstringere. Quæ ratio in Prælati Ecclesiasticis à Domino nostro Jesu Christo institutus locum habere nequit, sed neque etiam fortassis in Principibus sæcularibus, qui licet ab hominibus primùm electi fuissent, à Deo tamen acceperunt facultatem ea præcipiendi, quæ ad bonum publicum essent necessaria, & reservata præstandi à populo consentiendi necessitas, non de injusta voluntate illius, sed de justa causa, & recta ratione esset interpretanda.

Tertiam alij rationem afferunt, nempe legem eam præsumendam fore inutilem, aut perniciosam, quæ à tota Republica reprobaretur, sed in eo casu non tam acceptationis, quam justitiæ, aut intentionis Legislatoris defectu legis obligatio cessaret.

Ergo injustæ leges non obligant, quòd quid intendat illarum Conditor; nec iusta, si aut tacite, aut expressè annuat, ut non prius subditos ligent, quam fuerint ab eis receptæ. Posset autem facilius præsumi consentiibile tacitus superiorum à subditis scientibus, non esse ab illis admissas, ad quorum curam, & officium pertinet illarum promulgatio, nam difficile foret, ut infimi contra mediocrem sententiam, & voluntatem, superiorum obsequerentur mandatis, quorum aliunde justitiam non ita perspectam haberent.

Nec semper argumentum omnino certum est contrariæ superiorum voluntatis, si legem recipiendam, & exequendam urgeant; hæc enim instantia desiderium potius superioris arguit, quam præceptum continet. Quis enim æstimet de supremo Ecclesie Pastore, velle illum genus quoddam schismatis inter inferiores Pastores, & animas illis specialiter commissas inducere? Peccant, qui sine causa legem rejiciunt; sed qui rejectionem non observant, eò quòd sine gravi dissensione, aut alio incommodo non possint, immunes videntur à culpa, quando superior silentio tuo testatur, se optare quidem, ut mandatis suis obtemperetur; nolletamen infirmorum aut illaqueare conscientias, aut pacem & quietem, fortunas, vel alia bona, sine majoris boni spe, in discrimen adducere. Tutius tamen semper est, superioris intentionem diligentius sciscitari.

Quòd autem, si & lex justa sit, & superior eam quamvis non receptam, vim habere intendat, subditi ad eam acceptandam teneantur,

antur, & si violent non acceptatam, peccati rei sunt, plures ad eod certum habent, ut de fide esse, affirmant.

50. Præstat sapientissimè, in similibus casibus prudentiæ regulas consulere, quàm propriæ potestatis gradus metiri; nec solum videre, quid quis possit, sed etiam, quid liceat, quid debeat, quid expediat, atque ita se unumquemque habere, ac si omnino id non posset, quod sibi non liceat, Divinumque honorem, bonum publicum, animarumque salutem legem supremam existimare, quod est optimû S. Bernardi ad Eugenium III. monitum de Consider. lib. 3. c. 4. Puta, tibi non licere (etsi aliis fortasse liceat) quidquid malè fuerit coloratû, spiritualis homo ille, qui omnia adjudicat, ut ipse à nemine judicetur, omne opus suum in a quâdam consideratione præveniet: primum quidem, an liceat, deinde an debeat, postremò, an expediat. Nam etsi confitetur, in Christiana utique philosophia non decere, nisi quod licet, non expedire nisi quod decet, & licet: non continuò tamen omne, quod licet, decere, aut expedire, consequens erit. Non est tamen inutile, anuloque potestatis limites nòisse, ut eas, & superiores non excedant, & subditi venerentur, & hoc pacto in pacem omnes faciliùs consentiant, & concordent.

51. Suarez non solum ejus est sententiæ, ut credat, legem Ecclesiasticarum vim ab acceptatione non pendere, verum id etiam secundum fidem negari non posse, affirmat lib. 4. de legibus cap. 10. Sed, ne ad Doctorum extra Galliam, opinionem Gallos vocemus, Michaël Mauclerus Doctor Parisiensis eandem amplectitur sententiam, & similibus verbis exponit de Ecclesiastica Monarchia par. 2. lib. 4. cap. 3. obligationem inferre potest in conscientia, inquit Doctor ille loquens de Summo Pontifice, observandi leges Canonice à se conditas, & sufficienti promulgatione orbi Christiano communicatas, ut Alphonsus à Castro, Turcremata, aliique de meliori nota Doctorum crediderunt: Quod ad eod verum esse credo, ut secundam fidem negari non posse, putem. Et ne quis putaret verba illa, sufficienti promulgatione, acceptationem supponere, subjungit; Neque propterea lex minus legis nomine, & honore dignabitur, si justa, & sufficienter promulgata non recipiatur à populo, nec minus peccabit contra Dei jus, si illam sine causa repudiet.

52. Sed quid opus est singularium Doctorum mentem referre. Tota Schola Theologiæ Parisiensis in Decreto diutissimè ponderato super doctrinâ Lutherianâ sic censuit an. 1521. de constitutionibus Ecclesiæ. Propositio. Neque Papa, neque Episcopus, neque ullus hominum habet jus ullius syllabe super Christianum hominem, nisi id fiat ejusdem consensu, & quidquid aliter fit, tyrannico spiritu fit. Censura. Hæc propositio est à debitis subditorum erga Prælatos, & Superiores subjectione, & obedientiâ retractiva, legum positivarum seditiosè destructiva, ac in fide, & moribus erronea, & est error damnatus VValdensium, cum errore Arianorum conveniens. In hist. Univers. Paris. tom. ult. ad illum annum.

53. Id ipsum senserant Antiquiores; Hujus, inquit Ivo Carnotensis episc. 2. de Sede Aposto-

lica verba faciens, judicij, & constitutionibus obviare, planè est hæreticæ pravitatis notam incur- rere. Thomas Archiepiscopus Cantuariensis pro Ecclesiæ libertatibus Martyr episc. 122. edit. Patris Lupi ad Gilbertum Londoniensem Episcopum scribit: Solus infidelis, aut schismaticus Apostolicis obtrechât obedire mandatis.

CONCLUSIO.

54. PRorsus asserendum est, constitutiones Pontificias Romæ promulgatas, statim habere vim obligandi in tota Ecclesia absque ulteriori publicatione, nisi aliud caveatur.

55. Explicatur. Cùm sacri Canones pro legibus Ecclesiasticis non determinent tempus obligationis, modumque promulgationis, ideo arbitrantur nonnulli Canonistæ, standum in hoc esse determinationi Juris Civili: sicut enim leges non dedignantur sacros Canones imitari, ita sacrorum Canonum statuta jvantur Principum constitutionibus. Can. 1. De novi operis nuntiat. Adversus quam opinionem sequentia proferemus argumenta.

PROBATIO I.

Quâ ostenditur, circa constitutiones Pontificias promulgandas, earumque obligationem actualiter inducendam, non habere locum solennitates, à Jure Civili præscriptas.

56. ET enim leges Civiles sunt quidem à sacris Canonibus receptæ ad causarum, quæ nullo sacro Canone sunt definitæ, decisiones judicialiter faciendas: attamen quoad leges terendas, nullo sacro Canone cautum est, ut servari debeat modus in Jure Imperatorio præscriptus, quin potius praxis stet in contrarium. Tum quia Pontifex in Canone 1. post init. de Concessione Præbendarum. extra calum Privilegij, Indulgentiarum, seu concessionum specialium, videtur approbare, quod lex, seu constitutio, & mandatum nullos adstringunt, nisi postquam ad notitiam pervenerint eorundem, aut nisi post tempus, intra quod ignorari minimè debuissent. Ex quo patet, duos esse terminos obligationis actualiter constringentis, à Pontifice positos; alterum scilicet habitæ notitiæ, alterum verò temporis, infra quod lex ignorari non debuisset. At verò iste posterior terminus est secundum præsumptionem Juris, utpote legis ignorantiam non præsumentis, prior verò est secundum ipsam rei naturam, non quidem respectu obligationis in actu primo, sed in actu secundo inducendæ. Videtur proinde, constitutiones Pontificias, nisi aliud in ijs exprimatur, non exigere promulgationem, nisi quæ de Jure naturali necessaria sit, cujusmodi est sufficiens, si fiat in Curia Romanâ.

PROBATIO II.

Quâ ostenditur, Summo Pontifici arbitrarium esse, ut pro legis obligatione inducendâ vel statuatur ulteriolem terminum, vel promulgationem extra Curiam Romanam quoque faciendam decernat.

56. **E**T enim Pius IV. in Bullâ Concilij Tridentini promulgatoriâ trium mensium spatium assignavit. Et Decretum Matrimonia absque præsentia Parochi ac Testium contracta irritans, ex constitutione Concilij Tridentini *Sess. 24. de Reform. cap. 1.* non nisi post promulgationem in singulis Parochijs fortiter effectum.
57. Extra ejusmodi proinde specialis provisionem, prorsus dicendum est, quod Leges Pontificæ intrâ Urbem promulgatæ statim obligare incipiant, suam tamen *actuale* obligationem distendant *successivè*, ita ut, cum legis in Romanâ Curia promulgatæ notitia in uno Episcopatu intrâ mensem, in alio autem non nisi post tres menses *moraliter* haberi possit, obligatio ejusmodi Romæ à primo statim publicationis die, alibi autem pro distantia locorum seriùs, aut citiùs constringat in actu *secundo*, vi tamen obligandi in actu quasi *primo* spectatâ, legis essentiali, mox à primo promulgationis instanti universam Ecclesiam afficiente, nisi aliud caveatur ex speciali voluntate seu benignitate Pontificis.

PROBATIO III.

In qua fit retorsio autoritatum, quas Petrus de Marca allegat, ad probandum, vim legis pendere à promulgatione, unâ & acceptatione in singulis provincijs.

58. **I**Lle equidem Author *lib. 2. sue concord. cap. 16. n. 5.* ait, *leges Ecclesiasticas eadem tertiâ conditione, quâ civiles adstringi, scilicet, ut parentis necessitate Christianos non teneant, donec ita sint receptæ; dicit quæ, hanc non solum Gallorum omnium, sed etiam celeberrimorum quorumcumque Doctorum esse sententiam.*
59. Cujus asserti oppositum demonstrat Author sæpe dicti *tract. de libert. Eccles. Gallic. lib. 2. cap. 7. à n. 2.* hunc in modum disserens. Vera sunt hæc de utrisque legibus, si vel *tacitus* superioris consensus adsit, vel à lege absit justitia. Sed si subintelligantur duæ conditiones à nobis *suprà* expositæ, ut scilicet & lex justa sit, & superior omnino, & non obstante consensûs defectu, eam obligare intendat, & pauci Galli, & paucissimi celeberrimi Authores necessariam omnino promulgationem affirmabunt.
60. Huic sententiæ non favebit Gratianus, qui *primo loco* citatur; nec enim *tacitum* illum superiorum consensum excludit, licet illum non exprimat, dum ait, *leges institui, cum promulgantur: firmari, cum moribus utentium approbantur.* Invisus ferè Gallis est Gratianus, quod plurima collegerit, quæ illis videntur

Summorum Pontificum auctoritatem nimis extollere, nec illum controversiarum de libertatibus Ecclesiasticis Iudicem recipere lubentes. Itaque non est in explicanda illius mente amplius immorandum; quamquam sic illum auctorem interpretantur communiter Iuris Doctores, ut *tacitum* Principis consensum ad non exequendam, vel ad abolendam legem requirant, quod in ipsis anigad. vertere licet, quos deinde citabimus ex prædicto Marca. Imò seipse videtur corrigere *S. ult. ejusdem distinctionis 4.* dum addit; *Nisi fortè quis dicat, hæc non decernendo esse statuta, sed exhortando conscripta. Decretum verò necessitatem facit: exhortatio autem liberam voluntatem excitat.*

Secundò sanctus Augustinus, quem potest Marca inclinare in contrariam sententiam, *lib. de vera Religione cap. 31.* non inferiorum, sed superiorum iudicio permittit leges, cum fiant. Hæc sunt illius verba; *In istis temporalibus legibus, quamquam de his homines iudicent, cum eas instituant (certè non subditi, sed superiores) leges instituant, imò nec adstant quidem inferiores, nisi fortè paucissimi, dum leges conduntur) tamen cum fuerint instituta, atque firmata, non licebit iudici de ipsis prædicare, sed secundum ipsas.* Si iudici, qui Principis vice fungitur, non licet de legibus, sed secundum leges iudicare, quomodo id permittetur inferioribus? Non enim dicit S. Augustinus, cum receptæ, sed cum instituta, atque firmata fuerint, quod totum ad Principis auctoritatem pertinet. Sed quod S. ille Doctor de Legislatoribus, non de inferioribus docet, posse de legibus iudicare, cum instituantur, declarat ipse manifestissimè verbis, quæ post jam relata immediatè sequuntur; *Conditer tamen legum temporalium, si vir bonus est, & sapiens, illam ipsam consultat æternam, de qua nulli animæ iudicare datum est, ut secundum quæ immutabiles regulas, quid sit pro tempore iudicandum, vetandumque discernat.*

Covarruvias, quem dicitur Marca celeberrimum Authorem vocat, utriusque conditionis supradictæ mentionem expressam facit in illis ipsis verbis, quæ sunt ab illo excerpta à libro 2. *variar. resol. cap. 15. num. 6.* scilicet; *Leges à Principe dari eâ conditione, ut non aliter obligent, quam si fuerint à Republica receptæ. . . . & maxime præsumendam esse eam legem, quæ à Republica non recipitur, minime ei convenire.* Ergo econtra si Princeps intendat, ut leges etiam non receptæ obligent, & illæ aliunde Republicæ convenient, ad illarum observationem subditi tenebuntur.

Navarrus, qui est alius author à præfato Marca citatus tanquam celeberrimus, necessitatem *taciti* consensûs Principis expressè emittit. Dixi, inquit, *receptam: quia antequam recipiatur saltem per majorem partem Universitatis, cujus pars est transgressor, non ligat. Quoniam promulgari videtur cum conditione, si recipiatur saltem per majorem partem, ut singulariter dixit Domin. in S. Leges per Recentiores lib. & in cap. 2. de constit. & profundius Felix in cap. 1. de treuga; & pace. num. 12.*

Citan.

64. Citantur ad marginem alij Authores, qui duas possunt in classes dividi. Prima est eorum, quos vulgò Summistas, aut Casuistas appellant, secunda aliorum Theologorum. In prima classe reponendi sunt Bartholomæus Fumus Ordinis Prædicatorum, cujus liber inscribitur: Summa Aurea Armilla nuncupata. Angelus de Clavasio Ordinis Minorum, cujus liber Summa Angelica dicitur; & Sylvester. Horum trium nullus non supposuit consensum Principis, ad detrahendam legi vim, esse necessarium: sive quia tum debet adesse, cum lex publicatur, aut in desuetudinem abit, sive quia generaliter constitutum est, ut post certum tempus, ac cum certis conditionibus leges inobservatæ robore careant.

65. Ecce verba Summæ Aureæ Armilla nuncupatæ verbo Lex. num. 11. Et dicit Gloss. in cap. Quocirca. de consang. & affin. quod tolerantia, & dissimulatio Principis in actu de jure prohibito, inducit dispensationem: quod Dominus Antoninus intelligit, quando constitutio Papæ à principio non recipitur, Papâ sciente, & tolerante, quo casu tolerantia excusat à peccato: non autem, si à principio recepta fuit à majori parte, secundum quod limitat Panormitanus. Nota hæc verba, Papâ sciente, & tolerante.

66. Angelus autem de Clavasio verbo Constitutio. §. 1. sic quæstionem proponit: Virum constitutio Papæ, que à principio communiter non recipitur, ipso sciente, & tolerante, obliget ad peccatum? Item verb. Consuetudo. §. 10. Ex quo, inquit, per binum actum factum est contra Legislatorem scientem, & valentem contradicere, & non contradicentem. Non disputat igitur Angelus, utrum lex non accepta subditos arctet, urgente, ac præcipiente superiore, ut acceptetur, sed supponit, ipsum scire, & tolerare non receptionem.

67. Sylvester verb. Lex. num. 6. adhuc clarius illum consensum docet esse necessarium, imò majorem in hoc auctoritatem vindicat Summo Pontifici, quam Imperatori, ut mirum sit, in patrociniū advocatum fuisse sententiæ Petri de Marca. Audi ergo Sylvestrum verb. Lex. num. 6. Quæritur, que, & quot requirantur ad hoc, quod lex habeat vim obligativam in se, sive in communi, & dico, quod multa. . . . 4. quod per inferiores sit suscepta, & approbata dist. 4. In istis. §. Leges. . . . Etsi opponatur, quod hoc sit absurdum, quia potestas condentis legem penderet à subditorum arbitrio. Dico primò, hoc non esse inconveniens in Principe seculari, id est, Imperatore; quia, ut recitat, & sequi videtur Archidias. dist. 3. Lex. Quidam, ut Landul. dicunt, populum posse auferre Imperatori auctoritatem, quam in eum transferunt, juxta §. Sed quod Principi. Inlit. de iur. natur. sicut iudex, qui delegavit. (Ecce quomodò Sylvester suffragatur opinioni Marcæ, in eo, quod lib. 2. cap. 2. docet, non solum auctoritatem Regiam manare à Deo, sed etiam specialiter singulis Regibus à Deo immediatè conferri) sed omnes Ecclesiæ non possunt auferre auctoritatem à Papa, qui eam habet à Domino. Vide si vis Archiepiscopum 3. par. tit. 18. cap. unic. col. 3. (S. Antoninum Archiepiscopum Floren-

tinum intelligit, à cujus auctoritate possemus novum accerere argumentum) Esto tamen, quod illud sit inconveniens in Imperatore, sicut in Papa: Dico, quod hoc non sequitur, quia potest Princeps deputare executorem compellentem ad observantiam legis: quo casu necessaria erit susceptio legis subditis compulsis. (Vide, an Sylvester cum Marca doceat, nihil obtrudendum esse fidelibus, quod eos offendere aliquo pacto possit) & dato, quod compelli non possint; adhuc non sequitur illud inconveniens: quia eo casu, quo Princeps vult compellere, sed nequit, non receptio non impedit vim legis, cum eo modo eam impediatur, quo consuetudo tollit, scilicet quia Princeps scit, & tolerat. Non ergo defectus acceptionis, sed Principis consensus robur justæ legis suspendit.

§. IV.

An legum Ecclesiasticarum obligatio pendeat ab acceptione Regnum seu Provinciarum?

68. Videtur ad excutiendam legis novæ obligationem, plurimum conducere posse illa seu Theologorum, seu Canonistarum opinio, quæ dicit, de benignitate saltem Pontificis præsumi posse, quod populi consensus, & acceptatio expectetur, priusquam lex vim & acceptionem fortiat. Hanc sententiam multis argumentis firmare nititur Petrus de Marca lib. 2. de Concord. sacerdot & Imper. cap. 16. docens, in universum leges omnes tam Politicas, quam Ecclesiasticas, donec acceptatæ fuerint, vim non habere, imò eam acceptionem Ecclesiasticis legibus magis esse necessariam.

ARGUMENTUM I.

Petri de Marca circa leges in universum spectatas.

69. Tenim de necessitate legis est, quod debeat esse Republicæ utilis. Ac ejusmodi utilitas est dignoscenda ex populi acceptione. Et ideo nolunt Principes, ut suæ leges robur accipiant, donec à populo fuerint receptæ.

Responsio.

70. Auctor cit. tract. de Eccles. Gallie. libert. lib. 2. cap. 6. n. 1. in hæc respondet verba. Solis equidem legibus utilibus ad Bonum publicum, non autem otiosis, aut perniciosis vim obligandi concedimus, tacitumque Principis consensum sufficere fatemur, ut illarum obligatio suspendatur. Cæterum Principem justas leges in subditorum optione relinquere, nisi ex certis indicijs colligatur, haud facile credimus, nec ipse Dominus de Marca credidisse, postmodum testatus est his secundæ præfationis verbis: Ad eum verò consensum adhibendum subditos ex officio teneri juxta præscriptum Iuris Divini, nisi leges eorum commodis aperte officiant. Ab hac regula nunquam discedo, quando